

گفت‌وگوی «جوان» با یک نماینده مجلس و یک کارشناس حوزه سیاستگذاری اقتصادی درباره نحوه تعامل با معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای

منفعت امنیتی واقتصادی ایران از NPT، تحقیقاٌهیچ!

ایران هیچ منفعت امنیتی و اقتصادی از پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای با همان NPT نبرده است و نتیجه سال‌ها همکاری ایران با NPT منجر به بمباران مراکز هسته‌ای ایران، ترور دانشمندان ایرانی و تحریم‌های اقتصادی شده است، بنابراین با این سطح از عدم منفعت، چه دلیلی وجود دارد که ایران کماکان عضو NPT باشد! ■ ■ ■

پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای که به اختصار آن بی‌تی خوانده می‌شود، یکی از مهم‌ترین معاهدات بین‌المللی در زمینه کنترل سلاح‌های هسته‌ای است. این معاهده اهمیت زیادی برای ایجاد امنیت جهانی دارد. اما در عمل شاهد هستیم، برخی کشورها به این معاهده نپیوسته‌اند و برخی نیز از آن خارج شده‌اند.

بعد از اینکه کشورمان به ناحق مورد تعرض رژیم صهیونیستی قرار گرفت، ایده خروج از آن بی‌تی مطرح شد. کره‌شمالی در سال ۲۰۰۳ این اقدام را انجام داد. در کشور ما نیز در اعتراض به رفتار دوگانه هسته‌ای و بی‌اعتمادی به نظارت‌های بین‌المللی موضوع خروج از آن بی‌تی مطرح شد. در نهایت نمایندگان مجلس به این نتیجه رسیدند که تعلیق این معاهده را در دستور کار قرار دهند.

هدف اصلی پیمان آن بی‌تی جلوگیری از گسترش تسلیحات هسته‌ای در جهان است. اما در سایه نبود نظارت‌های دقیق، شاهد عملکرد نادرست این پیمان هستیم که بی‌اعتمادی اعضا را به دنبال داشته است. خروج اعضا از آن بی‌تی به از بین رفتن اعتبار این معاهده می‌انجامد.

در حالی کشورمان مورد تعرض رژیم صهیونیستی قرار گرفت که همکاری همه جانبه‌ای با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی داشت و عضو معاهده آن بی‌تی بود. در حالی که رژیم صهیونیستی هرگز این معاهده را امضا نکرده و به عضویت آن درنیامده است.

ایران یک عضو NPT است. در مقابل رژیم صهیونیستی نه تنها هیچ نظارتی بر برنامه هسته‌ای‌اش نمی‌شود بلکه عضو NPT نیز نیست و سلاح هسته‌ای نیز دارد و به کشور ما که عضو NPT بوده است، حمله کرده است. در این میان نیز آژانس با وجود نظارت متعدد روی سابقه بر برنامه هسته‌ای ایران و اذعان به عدم پیگیری ساخت سلاح هسته‌ای از سوی ایران، این حمله را نه تنها محکوم نکرد، بلکه در افشای اطلاعات مکان‌های حساس کشور و همچنین اطلاعات اصلی برای ترور دانشمندان عزیز هسته‌ای ایران نیز به امریکا و رژیم‌صهیونیستی کمک نیز کرده است.

ایران هیچ منفعت امنیتی و اقتصادی از پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای با همان NPT نبرده است و نتیجه سال‌ها همکاری ایران با NPT منجر به بمباران مراکز هسته‌ای ایران، ترور دانشمندان ایرانی و

گزارش ۲ حسام کمالی

اهمیت «برق پایدار» در گفت‌وگوی «جوان» با کارشناسان انرژی

بازطراحی تأمین انرژی در شرایط جنگی با توسعه برق تجدیدپذیر

بازطراحی سازوکار تأمین انرژی کشور و حرکت به سمت خودتأمینی برق مبتنی بر توسعه سیستم‌های غیرمتمرکز در تأمین انرژی، نظیر برق تجدیدپذیر ترکیبی خورشیدی و بادی در شرایط جنگی یک ضرورت انکارناپذیر است و از همین رو نیاز است که دولت تجهیزات و منابع و تسهیلات لازم را در اختیار مردم قرار دهد تا بتوانیم هر چه سریع‌تر تأمین انرژی بخش خانگی را از سیستم مرکزی نیروگاه‌ها مجزا کرده و علاوه بر رشد تولید برق کشور، شاهد تحقق امنیت انرژی در جنگ با رژیم صهیونیستی باشیم. ■ ■ ■

ضرورت کاهش اتکا به سیستم‌های متمرکز تأمین انرژی برای پادفند غیرعامل در جنگ با رژیم صهیونی و تقویت رفاه مردم حیاتی است. با اولویت دادن به توسعه برق تجدیدپذیر مبتنی بر سیاست کلان سیستم‌های غیرمتمرکز وابستگی از انرژی خورشیدی و بادی، ایران می‌تواند به طور قابل توجهی وضعیت امنیت انرژی خود را تقا دهد. با ادامه تنش‌های ژئوپلیتیکی، اهمیت یک سیستم انرژی مقاوم و خودکفرا اتمی توان نادیده گرفت. هم دولت و هم مردم باید در این زمینه همکاری کنند. بازطراحی سازوکار تأمین انرژی کشور و حرکت به سمت خودتأمینی برق مبتنی بر توسعه سیستم‌های غیرمتمرکز در تأمین انرژی، نظیر برق تجدیدپذیر ترکیبی خورشیدی و بادی در شرایط جنگی یک ضرورت انکارناپذیر است و از همین رو نیاز است که دولت تجهیزات و منابع و تسهیلات لازم را در اختیار مردم قرار دهد تا بتوانیم هر چه سریع‌تر تأمین انرژی بخش خانگی را از سیستم مرکزی نیروگاه‌ها مجزا کرده و علاوه بر رشد تولید برق کشور، شاهد تحقق امنیت انرژی در جنگ با رژیم صهیونیستی باشیم.

در ادامه پیرامون اهمیت این موضوع با سیدعلی مرتضوی و نادیا محرابی، کارشناسان مطلع در این حوزه انرژی به گفت‌وگو پرداختیم.

■ **ضرورت توجه به امنیت انرژی در بخش خانگی**

سیدعلی مرتضوی، کارشناس حوزه سیاستگذاری اقتصادی در رابطه با خدمات ضروری و به‌طور قابل توجهی منابع از قابلیت‌های دفاعی ملی شود. بنابراین باید توجه ویژه‌ای به امنیت انرژی در بخش خانگی مبتنی بر تدابیر کلان جنگی داشت و در این حوزه باید تمرکز بر ایجاد سازوکارهای غیرمتمرکز در تأمین انرژی باشد. چشم‌انداز انرژی ایران به طور سنتی تحت سلطه سوخت‌های فسیلی، در درجه اول گاز طبیعی،

تحریم‌های اقتصادی شده است، بنابراین با این سطح از عدم منفعت، چه دلیلی وجود دارد که ایران کماکان عضو NPT باشد! قدم اول را مجلس شورای اسلامی به خوبی انجام داد و محدودیت بسیار بی‌سابقه‌ای در همکاری بین ایران و آژانس ایجاد کرد و تعلیق همکاری با آژانس قدم بسیار مهم و مثبتی بود که بر داشته شد و در ادامه نیز با تدوام خصومت‌ها نیز ایران می‌تواند به طور کامل از این پیمان خارج شود.

در همین رابطه با جعفر پور کیگانی، نماینده بوشهر، گناوه و دیلم در مجلس و سجاد اعیانی کارشناس حوزه سیاستگذاری اقتصادی در خصوص نحوه تعامل با معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای به گفت‌وگو نشستیم. تعلیق و قطع همکاری آن بی‌تی با جدیت دنبال می‌شود، پور کیگانی با اشاره به این موضوع که در حال حاضر خروج از آن بی‌تی را مطرح نکرده‌ایم و تعلیق آن را در دستور کار قرار دادیم و این موضوع از سوی رئیس‌جمهور

ابلاغ شد، تصریح کرد: تعلیق معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (آن بی‌تی) اقدام به حقی بود که از سوی مجلس صورت گرفت. با توجه به شرایط موجود باید این اتفاق می‌افتاد و به درستی مجلس به تعلیق این معاهده رأی داد.

وی ادامه داد: تعلیق معاهده آن بی‌تی با اکثریت آرا در مجلس به تصویب رسید. این اقدام در راستای حمایت از منافع کشور صورت گرفت. سازمان انرژی اتمی باید نحوه عملکرد خود را در مقابل اعضا بررسی کند و ببیند با چه

مشکلات و دشواری‌هایی روبه‌روست. این نماینده مجلس خاطر نشان کرد: اگر خوش‌بین باشیم و نخواهیم بگوییم که آقای گروسی، رئیس سازمان انرژی اتمی جاسوس بوده، شواهد نشان می‌دهد که در قالب جاسوس عمل کرده است. وی ترک فعل داشته و ما در حال دنبال کردن روندهای حقوقی برای پیگیری این موضوعات هستیم. پور کیگانی گفت: کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس

پیگیر موضوع فعالیت گروسی در قبال کشورمان است. مردم ایران به حق این توقع را دارند که وی به دادگاه معرفی شود و در قبال اقداماتی که انجام داده است، پاسخگو باشد.

وی ادامه داد: این یک واقعیت است که ما به عنوان یکی از اعضای قانونمند معاهده آن بی‌تی مطرح هستیم که سازمان انرژی اتمی در قبال ما کارش را به درستی انجام نداده است. اما با این حال در مجلس به این جمع‌بندی رسیدیم که در وضعیت فعلی به تعلیق آن بی‌تی رأی

بدهیم. این نماینده مجلس خاطر نشان کرد: باید سازمان انرژی اتمی خساراتی را که به کشور ما بر اثر تخلفات رئیس این سازمان وارد شده است، جبران کند. چنانچه حقوق حقه ایران در سازمان انرژی اتمی تأمین شود و جبران مافات صورت بگیرد، معاهده را از حالت تعلیق خارج می‌کنیم. پور کیگانی در ارتباط با این موضوع که آیا خروج از آن بی‌تی ممکن است در آینده در دستور کار قرار بگیرد یا

جعفر پور کیگانی نماینده بوشهر، گناوه و دیلم در مجلس

سجاد اعیانی کارشناس حوزه سیاستگذاری اقتصادی

خیر تصریح کرد: هر مصوبه‌ای که در مجلس در خصوص آن بی‌تی صورت می‌گیرد در راستای حفظ منافع کشور است و بر اساس تدبیر و بررسی‌های همه‌جانبه انجام می‌شود. در شرایط فعلی به این نتیجه رسیدیم که تعلیق صورت بگیرد. اگر وضعیت دیگری به وجود بیاید و نیاز باشد خروج از آن بی‌تی بررسی شود، در مورد آن بر اساس شرایط تصمیم می‌گیریم. اما الان این موضوع در دستور کار قرار ندارد.

این نماینده مجلس تأکید کرد: هر سیاستی که در پیش می‌گیریم باید با جدیت دنبال شود و بازگشتی ندارد. در مجلس تعلیق آن بی‌تی را مصوب کردیم و آن را با جدیت پیگیری می‌کنیم. سازمان انرژی اتمی باید در مقابل عملکرد رئیس پاسخگو باشد و حقوق حقه کشورمان تأمین شود. پور کیگانی گفت: در خصوص این موضوع که عملکرد کشورمان در زمینه هسته‌ای صلح‌آمیز بوده است، هیچ شک و شبیه‌های وجود ندارد. به همین دلیل همکاری همه جانبه‌ای با آن بی‌تی و سازمان انرژی اتمی داشتیم. اما طرف مقابل حسن‌نیت نداشت و به همین دلیل تعلیق آن بی‌تی در دستور کار قرار گرفت.

■ **عضویت ایران در NPT هیچ ثمره‌ای برای ایران نداشته است**

سجاد اعیانی، کارشناس حوزه سیاستگذاری اقتصادی نیز در رابطه با رویکرد تبعیض‌آمیز NPT در قبال کشورهای مختلف گفت: پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (NPT) که در سال ۱۹۶۸ با هدف جلوگیری از اشاعه تسلیحات هسته‌ای، ترویج استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای و در نهایت خلع سلاح هسته‌ای از سوی کشورهای واردنده این تسلیحات امضا شد، در عمل توانسته توازن عادلانه‌ای میان کشورهای دارا و ندار ایجاد کند. از همان ابتدا، این پیمان به گونه‌ای طراحی شد که کشورهای دارای سلاح هسته‌ای آن به رسمیت شناخته شدند، در حالی که کشورهای دیگر از دست‌یابی به چنین تسلیحاتی منع شدند. این رویکرد ذاتاً تبعیض‌آمیز است و سبب شده نظامی دوگانه در عرصه بین‌المللی حاکم شود. ایران به عنوان یکی از اعضاکنندگان اولیه این پیمان، نه تنها از مزایای

وعده داده شده در آن بهره‌مند نشده، بلکه در طول چند دهه گذشته، بیشتر تحت فشار، تحریم و تهدید قرار گرفته است.

وی در ادامه افزود: در چارچوب NPT، کشورهای عضو متعهد به بازرسی‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، شفاف‌سازی برنامه‌های هسته‌ای و خودداری از پیگیری اهداف نظامی در این زمینه شدند. در مقابل، کشورهای هسته‌ای وعده داده‌اند که به سمت خلع سلاح حرکت کنند و فناوری‌های صلح‌آمیز هسته‌ای را در اختیار اعضای غیرهسته‌ای قرار دهند. اما تجربه ایران نشان می‌دهد، این تعهدات تنها یک‌طرفه اجرا شده‌اند. در حالی که ایران تحت نظارت‌های شدید، محدودیت‌های فنی، فشارهای سیاسی و تحریم‌های اقتصادی قرار گرفته، کشورهای دارنده سلاح هسته‌ای نه تنها خلع سلاح نکرده‌اند، بلکه زرادخانه‌های خود را توسعه داده‌اند و از انتقال فناوری به ایران خودداری کرده‌اند. این بی‌عالتی نشان می‌دهد، ایران بیشتر هزینه‌های عضویت در NPT را پرداخته، بدون آنکه بهره‌ای از آن ببرد.

اعیانی با اشاره به عدم منفعت ایران از منظر اقتصادی از عضویت در NPT اظهار کرد: مسئله مهم‌تر این است که عضویت ایران در NPT، بهانه‌ای برای فشارهای سیاسی و اقتصادی از سوی قدرت‌های جهانی شده است. برنامه هسته‌ای ایران که بارها از سوی آژانس تأیید شده صلح‌آمیز است، بارها و بارها مورد سوظن و بر خورده‌ای دوگانه قرار گرفته، به‌طوری که حتی در زمان اجرای کامل تعهدات، مانند دوره اجرای جام، باز هم تحریم‌ها لغو نشدند یا دوباره بازگشتند. این روند باعث شده بسیاری از تحلیلگران ایرانی، NPT را نه به عنوان ابزاری برای همکاری و اعتمادسازی، بلکه به عنوان ابزاری برای محدود کردن استقلال علمی، فنی و راهبردی ایران ببینند. از این منظر، ماندن در NPT بدون برخورداری از مزایای وعده داده‌شده، به معنای پذیرش محدودیت‌های ناعادلانه است.

وی در پایان گفت: در نهایت، باید این واقعیت را در نظر گرفت که بسیاری از کشورهایی که عضو NPT نیستند یا از آن خارج شده‌اند، با وجود توسعه فناوری‌های حساس، با برخوردی بسیار ملایم‌تر از سوی جامعه جهانی مواجه شده‌اند. نمونه بارز آن، رژیم صهیونیستی است که با وجود دارا بودن سلاح هسته‌ای، هیچ‌گاه عضو NPT نبوده و مورد بازخواست هم قرار نگرفته است. این در حالی است که ایران، با وجود شفافیت و همکاری، همواره در مظان اتهام و تهدید قرار داشته است. با توجه به این شواهد، پرسش اساسی این است که چرا ایران باید همچنان به عضویتی وفادار بماند که نه تنها سودی برای آن نداشته، بلکه ابزار فشار و تهدید هم شده است؟ شاید زمان آن فرا رسیده باشد که ایران با بازنگری در تعهدات خود در چارچوب NPT، سیاستی واقع‌گرایانه‌تر و متناسب با منافع ملی در پیش گیرد.

دهد و اقتصادهای محلی را تحریک کند. علاوه بر این، توسعه یک بخش انرژی تجدیدپذیر داخلی قوی، مشاغل متعددی را در تولید، نصب، نگهداری و تحقیق و توسعه ایجاد می‌کند و نیروی کار ماهر جدیدی را پرورش می‌دهد و بیکاری را کاهش می‌دهد. همچنین هزینه‌های ملی واردات سوخت‌های فسیلی را کاهش می‌دهد یا امکان صادرات بیشتر سوخت‌های متعارف را فراهم می‌کند و درآمدهای ملی را تقویت می‌کند.

وی در پایان گفت: بنابراین برای دستیابی به این اهداف استراتژیک، ضروری است که در شرایط جنگی، سازوکارهای تعیین‌شده در کشور بر اساس یک مدل توسعه‌یافته و غیروابسته به سیستم مرکزی، بازطراحی شوند. این بازطراحی اساسی باید نیازهای انرژی خانواده‌های ایرانی را بخش مصرف در اولویت قرار گیرد. ایران در نقطه عطفی در مسیر انرژی قرار دارد. تلاقی آسیب‌پذیری استراتژیک، نیازهای رفاهی داخلی و تنش‌های ژئوپلیتیکی، مستلزم تغییری دگرگون‌کننده در نحوه تولید، توزیع و مصرف انرژی است. ایران با سرمایه‌گذاری در برق تجدیدپذیر غیرمتمرکز -به‌ویژه از طریق سیستم‌های تجدیدپذیر ترکیبی خورشیدی و بادی -می‌تواند مسئله تأمین انرژی را برای شهروندان خود به طور کامل حل کند و این گذار فقط یک از تقای فناوری نیست، بلکه یک دکترین استراتژیک است که نتیجه آن چشم‌اندازی از توانمندسازی غیرنظامیان، افزایش پایدار تولید انرژی و افزایش تاب‌آوری ملی است. سیستم‌های تجدیدپذیر قابل حمل و خانگی، نوید دوگانه امنیت انرژی در زمان جنگ و توسعه رفاه در زمان صلح را ارائه می‌دهند.

وی با اشاره به فوری‌ترین و ملموس‌ترین مزیت سیستم تأمین انرژی غیرمتمرکز مبتنی بر تأمین انرژی تجدیدپذیر خاطر نشان کرد:فوری‌ترین و ملموس‌ترین مزیت برای خانواده‌های ایرانی، تأمین برق بدون وقفه است. در یک مدل غیرمتمرکز که در آن خانوارها یا جوامع کوچک برق خود را تولید می‌کنند، مشکل خاموشی‌های گسترده به دلیل حملات به نیروگاههای مرکزی به طور مؤثر از بین می‌رود. این خودکفایی تضمین می‌کند که خانواده‌ها می‌توانند کارهای روزمره خود را حفظ کنند، به خدمات ضروری دسترسی داشته باشند و حتی در شرایط بحرانی، به تأمین برق خانه‌های خود برای روشنایی، گرمایش، سرمایش، یخ‌توپرز و ارتباطات ادامه دهند. این انعطاف‌پذیری، حس عمیقی از امنیت و ثبات ایجاد می‌کند که در مواقع تشدید تنش‌های ژئوپلیتیکی بسیار ارزشمند است. توانایی مردم برای تأمین انرژی مورد نیاز در بخش خانگی از طریق این برق تجدیدپذیر برای بیشتر سال و در طول روز به معنای راهی از اضطرارهای مرتبط با یک شبکه متمرکز آسیب‌پذیر است.

محرابی در ادامه افزود: همچنین گذار به انرژی تجدیدپذیر در سطح خانوار نیز فرصت‌های اقتصادی قابل توجهی را ارائه می‌دهد. با سازوکارهای سیاستی مناسب، مانند تعرفه‌های حمایتی یا اندازه‌گیری خالص، خانوادها می‌توانند برق مزاد تولید کرده و آن را به شبکه ملی بفروشند. این امر خانوارها را از مصرف‌کنندگان صرف به تولیدکنندگان فعال تبدیل می‌کند و جریان جدیدی از تولید در آمد برای خانواده‌های ایرانی را در مواقع عادی ایجاد می‌کند. این توانمندسازی اقتصادی می‌تواند به طور قابل توجهی امور مالی خانوار را بهبود بخشد، هزینه‌های انرژی را کاهش

بودجه و مشوق‌هایی را برای نصب سیستم‌های انرژی توزیع‌شده، مانند پنل‌های خورشیدی مسکونی و توربین‌های بادی محلی، در اولویت قرار دهد. این امر وابستگی کلی به نیروگاه‌های متمرکز را کاهش می‌دهد و خانواده‌ها را قادر می‌سازد تا کنترل بیشتری بر مصرف انرژی خود نیز داشته باشند.

■ **توسعه سیستم‌های غیرمتمرکز برق تجدیدپذیر در بخش خانگی**

نادیا محرابی، کارشناس انرژی نیز در رابطه با اهمیت کاهش آسیب‌پذیری کشور در حوزه زیرساخت انرژی با توسعه مدل‌های غیرمتمرکز در تولید انرژی گفت: در مواجهه با تنش‌های ژئوپلیتیکی در حال تحول و تهدید فزاینده آسیب‌پذیری‌های استراتژیک در زیرساخت‌های متمرکز، یکی از حیاتی‌ترین تحولات مورد نیاز در بخش‌های دفاعی و رفاه عمومی ایران، توسعه وابستگی به تأمین انرژی متمرکز دولتی است. یک راه‌حل قوی در توسعه و استقرار سریع سیستم‌های توزیع برق تجدیدپذیر - به ویژه فناوری‌های مبتنی بر باد و خورشید - نهفته است. این مدل غیرمتمرکز نه تنها زیرساخت‌های انرژی ایران را در برابر تهدیدات خارجی تقویت می‌کند، بلکه خانوارهای ایرانی را با خودکفایی، هزینه‌های کمتر و دسترسی پایدار به برق در طول سال توانمند می‌سازد.

وی در مورد ضرورت استراتژیک برای سیستم‌های انرژی غیرمتمرکز در برنامه‌ریزی دفاعی کشور خاطر نشان کرد: یکی از اهداف کلیدی توجه ویژه به سیستم‌های غیرمتمرکز در افزایش تاب‌آوری انرژی در شرایط جنگی نهفته است. در زمان درگیری نظامی یا تجاوز خارجی که رژیم صهیونیستی آن را انجام داده است، نیروگاه‌های متمرکز به اهداف اصلی حملات موشکی و بمباران‌های هوایی تبدیل می‌شوند. خطر قطع برق در مراکز شهری و مناطق دورافتاده می‌تواند، عملیات دفاعی حیاتی، مراکز درمانی، زیرساخت‌های ارتباطی و زندگی اولیه غیرنظامیان را به خطر بیندازد. بنابراین سیستم‌های تجدیدپذیر غیرمتمرکز، به ویژه آنهایی که در ساختمان‌های مسکونی یا مناطق مختلف کشور قرار گرفتند، حتی زمانی که زیرساخت‌های شبکه به خطر می‌افتند، عملیاتی باقی می‌مانند.

این کارشناس انرژی ادامه داد: در شرایط جنگی یا فوریت‌های سراسری، دسترسی به انرژی مستقیماً بر ذخیره‌سازی مواد غذایی، گرمایش، روشنایی، مراقبت‌های پزشکی و بهداشت تأثیر می‌گذارد. توانمندسازی خانواده‌ها با سیستم‌های تجدیدپذیر محلی تضمین می‌کند که رفاه اولیه آنها با قطعی شبکه مختل نشود. اطمینان خاطر روانی حاصل از دسترسی بدون وقفه به انرژی، روحیه و انسجام اجتماعی را در طول رویدادهای پراسترس بهبود می‌بخشد.